

PO SESTANKU MED MENDÈS - FRANCEOM IN ADENAUERJEM

Združitev Nemčije - pogoj miru v Evropi

Posledice poganjskega nacionalizma - Preteklost treba pozabiti in gledati v bodočnost

Sklep zapadnjakov, da se politično tesno povežejo z Nemčijo in jo spet oborožijo, je vzdignil velikanski prah v Evropi in po vsem ostalem svetu. Sovjetska zveza je pretekli petek ponovno opozorila zahodne države, naj dobro premislijo, kaj delajo. Če odobrijo vstop Nemčije v Zapadnoevropsko zvezo in oživijo nemški militarizem, naj sebi pripišejo posledice.

Prva posledica bo po mnenju Moskve ta, da postanejo katerikoli razgovori o pomirjenju med vzhodom in zapadom nemogoči ter da se svet dokončno razdeli v dva sovražna tabora. Med državami bo pričela še hujska tekma v oboroževanju, kar mora človeštvo nujno voditi v novo vojno.

Moskva se obrača v svoji izjavi tudi naravnost na Nemčijo: Sovjetska zveza je pripravljena stopiti z vlado v Bonnu v prijateljske odnose, je voljna delati za združitev obeh Nemčij v enotno in svobodno državo, če A-

denauer odkloni pariške sporazume ter se ne poveže z zapadom. O zopetni združitvi naj odločajo Nemci sami v demokratičnih volitvah pod mednarodnim nadzorstvom.

Če pa bonnski parlament pariške sporazume odobri ter sklene obnoviti nemško vojsko, bo združitev Nemčije nemogoča. Sovjetska zveza bo prisiljena oborožiti tudi vzhodno Nemčijo in tako bo nemški narod ostal stalno razdeljen.

ŽIVLJENJSKO VPRAŠANJE
NEMČIJE

S to izjavo se je Moskva dotaknila problema, ki globoko vznemirja slehernega Nemca. Ni je nemške stranke, pa naj bo na skrajni levici ali desnici, ki bi odločno ne zahtevala, naj se Nemci spet zedinijo v enotno državo.

Zahteva je naravna in globoko utemeljena. Živimo v časih, ko se celo zaostali kolonialni narodi hočejo združiti in biti gospodarji

na svoji rodni zemlji. Borba za narodno osvobodjenje pretresa danes vso Azijo in Afriko. Kako je v takih razmerah mogoče braniti Nemcem, da zahtevajo isto zase?

Saj tu ne gre za kako nerazvito afriško pleme, temveč za izobražen, napreden in velik narod v sreči Evrope. Vzhodna Nemčija, ki je v ruskem območju, šteje 18 milijonov prebivalcev, zapadna pa domala 50. Skoraj 70-milijonskemu narodu z lastnostmi, kakor jih ima nemški, je nemogoče trajno preprečiti državno zedinjenje.

Kdor bi to poskušal, bi dokazal, da je brez pameti, ter pognal človeštvo v velikansko nesrečo: izzval bi med Nemci tak odpor, da bi se med njimi vzdignil nov Hitler in potegnil s seboj v pogubo vse sosedne narode.

To spoznanje je k sreči prodrlo ravno tako med odgovorne voditelje zapada kakor Sovjetske zveze. Eni in drugi se zavedajo, da je državno zedinjenje življenjsko vprašanje Nemčije, obenem pa osrednji in morda najvažnejši problem bodoče evropske politike. Če se ne posreči rešiti pravično in pravočasno nemškega vprašanja, ne more biti na svetu trajnega miru.

Treba ga je rešiti pravično, čeprav je svoje današnje narodne razečpljenosti kriva Nemčija sama. Nemško ljudstvo je samo odgovorno za to, da je dovolilo Hitlerju priti na oblast ter trpeti, da je blazni Führer sprožil drugo svetovno vojno in kruto tlačil sosedne narode.

ZLOČINSKA POLITIKA

Kar sta Hitler in Mussolini uganjala v Evropi, ostane neizbrisna sramota v zgodovini človeštva.

Vojne so bile tudi že prej na svetu. Toda nikdar pred njima se ni še zgodilo, da bi si odgovorni državniki postavili za cilj, da iztrebijo z obličja zemlje cele narode. Hitler je javno proglasil, da hoče uničiti vse Zide ter jih je dal na milijone pomoriti po koncentracijskih taboriščih. Na milijone Poljakov je gnal kakor živino z rodne zemlje proti Rusiji, vse Čehe je nameraval preseliti po zmagoviti vojni v Sibirijo. Slovensko Stajersko je ukazal nasilno ponemčiti in iz okraja Brežice je dal vse Slovence — od novorojenčkov do 80-letnih starčkov — izgnati iz njihovih hiš v Nemčijo.

Mussoliniju na ljubo je sklenil izseliti celo južnotirolske Nemce in prebivalce naše Kanalske doline ter dal izprazniti Kočevje v Sloveniji. Južne Tirolce je hotel naseliti v Franciji in francosko mesto Besancon spremeniti v nemški Bocen. Razume se, da bi zato moral pregnati z domače zemlje tamkajšnje Francoze.

(Nadaljevanje na 3. strani)

SMRT ANDREJA GABROVŠKA

Ko smo bili na tem, da list zaključimo, nas je kakor strela z vedrega zabela vest, da je iznenada umrl č. g. Andrej Gabrovšek, župni upravitelj v Boljuncu.

Pretekli torek popoldne je bil še v Dolini, a ko ga je drugo jutro hotela hišna gospodinja zbuditi, da se pripravi za sv. mašo, iz njegove sobe ni bilo glasu. Odločila se je, da vstopi in ga našla mrtvega v postelji. Ker je bilo truplo še toplo, je najbrž izdihnil okoli 6. ure in pol.

Andrej Gabrovšek je bil vzoren duhovnik, velik prijatelj delovnega ljudstva in odločen borec za pravice svojega naroda. Njegova smrt pomeni nenadomestljivo zgubo za tržaške Slovence.

Bil je soustanovitelj in velikodušni podpornik Novega lista ter posevodečni predsednik Slov. kršč. soc. zveze.

Rodil se je 24. X. 1891 v Rovtahn pri Vrhniki, torej na Kranjskem, a že med študijem v Gorici je tako vzljubil primorsko zemljo in njeno ljudstvo, da se ni hotel več od njega ločiti. Ostal je med nami do smrti in zrastle z vso dušo z našo domačijo.

Za njeno narodno in socialno pravdo se je boril z neupogljivo doslednostjo neustrašnega moža, zanjo je pod fašizmom tudi trpel. Fašisti so ga med vojno internirali v Bergamo.

Ko se je iz izgnanstva vrnil v Trst, je ustanovil list Tednik. Ob smrti bivšega poslanca Virgila Ščeka je tednik priobčil o zasluž-

nem pokojniku članek, zaradi katerega je Gabrovšek prišel v spor s svojimi predstojniki. Raje ko da bi v listu pisal zoper svoje prepričanje, je Tednik ukinil.

Tak je bil vse življenje Gabrovšek: značajan, pošten in načelen. Njegova načelnost ga je v zadnjih letih izpostavila marsikateremu krivičnemu napadu, a nihče ga ni mogel premakniti od spoznane resnice. Ti na-

padi so, kakor je večkrat potožil, zrahljali njegovo šibko zdravje ter pripomogli, da je predčasno umrl.

Vечно naj živi med Slovenci spomin na ne-sebičnega in zaslužnega javnega delavca! Naj mirno počiva v domači zemlji, ki jo je do poslednjega diha srčno ljubil!

NOVICE Z VSEGA SVETA

RIMSKI RAZGOVORI

Mendès-France je končal svoje politične pomenke z italijanskimi državniki in odpoval. Pravijo, da uspehi niso bogsigavodi kako veliki.

Najvažnejše je, da bo Italija smela uvažati v Francijo več blaga brez posebnega dovoljenja kakor doslej. Vrsto prostih predmetov so zvišali od 65 na 75 odstotkov.

Francija je obljubila, da bo s svojim kapitalom pomagala tudi gospodarsko dvigniti južno Italijo. Ustanoviti hočejo mešane francosko-italijanske družbe za industrializacijo zaostalih južnih krajev. To je trenutno najvažnejši socialni problem italijanske republike.

Kar se tiče skupne politike do Sovjetske zveze in evropskega zavoda za skupno izdelovanje orožja, v Rimu niso prišli do enotnih sklepov. Izmenjali so si samo misli.

Mendès-France je bil tudi pri papežu. Pij XII. — je dejal Mendès — pozna neverjetno dobro notranji položaj Francije ter ga je tudi za časa bolezni vestno zasledoval. Govorila sta prav gotovo tudi o krščansko-demokratski stranki Bidaulta, nasprotnici Mendès-Francea.

Pij XII. pa je bil brez dvoma obenem razveden spoznati od blizu moža, o katerem danes svet toliko govori in piše.

AMERIŠKI PRORAČUN

Predsednik Eisenhower je predložil Narodni skupščini proračun, ki predvideva za leto 1955-56 državnih izdatkov za ogromno vsoto 62 in pol milijard dolarjev.

Značilno je, da sta približno dve tretjini vseh stroškov namenjeni vojaškim in zunanjepolitičnim nalogam. Največje breme predstavlja letalstvo in atomsko orožje: od 34 milijard, določenih za vojsko, pojde za letalstvo in atomsko oboroževanje več ko polovica. Tu hoče Amerika za vsako ceno doseči premoč. V dveh letih namerava priti do 40.000 atomskih bombnikov na reakcijski pogon.

Za pomoč tujini je zahteval Eisenhower nove 3 in pol milijarde. Zdi se, da pojde velik del tega denarja za industrializacijo zaostalih dežel v Aziji in na Srednjem vzhodu. Evropa si je v glavnem že opomogla in ne bo več prejela pomoči. Podpora bodo Evropi dajali samo v izjemnih, zelo redkih primerih.

Med te izjeme so doslej spadale Grčija, Turčija, Jugoslavija in Španija. Tako ostane najbrž tudi za bodočnost. Le da bodo pridružili omenjenim državam še Italijo, kateri hočejo dati podporo, da industrializira in gospodarsko okrepi svoje južne pokrajine.

OBMEJNA TRGOVINA

Med Italijo in Jugoslavijo se pripravljajo nov sporazum o trgovinskem prometu med Gorico in sosedno Slovenijo. Doslej je bilo dovoljeno kupiti v Sloveniji za 600 milijonov blaga na leto in ravno toliko izvoziti iz Gorice v Slovenijo. Skupno torej za 1 milijardo 200 milijonov. Sedaj bodo vrednost blaga zvišali na 2 milijardi 400 milijonov, to je podvojili. V listi so vsi mogoči predmeti: od strojev in tekstila do suhih gob in sena.

Pogajanja so, kakor čujemo, zaključena

in sporazum bo v kratkem objavljen. Goričani ga bodo veselili.

Slični dogovor nameravajo skleniti tudi za obmejno trgovino med Slovenijo in Tržaškim ozemljem. Zelimo, da bi ga čimprej.

ZAMETI IN POPLAVE

Strašni snežni viharji in poplave sejejo te dni po vsej Evropi strah in razdejanja. Vode velikih rek se hitro dvigajo, ponekod je že vdrla preko bregov in se razlila daleč po okolici.

Na Skotskem je 55 tisoč prebivalcev odrežanih od sveta. Oblastva pošiljajo tja hrano po letalih. V Nemčiji se dvigajo vode Rena. V Bonnu se njegovi valovi že zaletavajo v poslopje parlamenta.

Na Holandskem, v Švici in Avstriji pa neprenehoma sneži. Na mnogih mestih je ustavljen ves promet.

Težak položaj je tudi v Franciji in Belgiji. Takih vremenskih neugod Evropa ne pomni že od leta 1937.

TOGLIATTI IN SECCHIA

V vrhovnem vodstvu Italijanske komunistične stranke je nastal spor med Togliattijem in Petrom Secchio, ki je drugi najvažnejši mož med komunisti. Togliattiju je očital, da gleda pri organizaciji stranke bolj na število ko na načelno izgrajenost članov. Delavci niso dovolj upoštevani.

V sporu je zmagal Togliatti, s katerim je potegnulo ostalo vodstvo. Secchio so izločili iz tajništva ter poslali na delo v Lombardijo.

VESELA VEST

Kljub hudim političnim sporom, ki trenutno razdvajajo Sovjetsko zvezo in zapadne države, so pri Združenih narodih v New Yorku enoglasno sprejeli sklep, naj se avgusta skliče v Švici zborovanje, kjer bodo razpravljali o skupni uporabi atomske sile v miroljubne namene.

Sovjetska zveza je pripravljena seznaniti vse ostale države o svojih dosedanjih uspehih na tem področju. Pokazati jim hoče atomske električne naprave, ki so že v obratu v Rusiji.

OTOK SALINA

leži v bližini Lipari, kjer je toliko naših ljudi trpelo pod fašizmom v izgnanstvu. Prebivalci kraja Pollara so tam preživeli težke dneve.

Na sveti večer so opazili, kako se stene hiš majejo in kako poskakujejo lonci in kozice na ognjiščih. Strop je začel pokati in petrolejke čudno plapolati. Če si položil uho na zid, si čul, kako tuli v notranjosti zemlje. Ljudje so vedeli, da se bliža potres in padli na kolena k molitvi.

V stalnem strahu za življenje so prebili božič, novo leto in sv. Tri kralje. Vas je do danes doživela 80 potresnih sunkov, a mrtvih k sreči ni bilo.

Zares lepi prazniki!

„LJUBEZEN“ IN „ZVESTOBA“

Armada Burme je pretekli teden darovala maršalu Titu dva velika slona. Prvega kličejo Ljubezen, drugi se imenuje Zvestoba.

Potovala bo sta skupaj s Titom na bojni ladji Galebu v Jugoslavijo.

AMERIŠKO BOGASTVO

Združene države so najbogatejša dežela na svetu. Njeni narodni dohodki znašajo 360 milijard dolarjev na leto.

Predsednik Eisenhower je pred Narodno skupščino izjavil poslancem in senatorjem, da mora Amerika svojo proizvodnjo na vseh področjih še znatno povečati. Narodni dohodki naj bi se v 10 letih dvignili na 500 milijard dolarjev.

Tako bogata država lahko mirno podpira zaostale narode.

TEZKA SOCIALNA KRIVICA

Amerikanci so bili v Trstu veliki gospodje. Za vojaštvo so gradili športna igrišča, tako na Opčinah in Hudem letu, ter potrošili zanje težke milijone.

Manj gosposko so a ravnali z našimi kmeti: zemljišča so za svojo športno zabavo enostavno zasegli in plačevali za to malenkostno najemnino. Kmetje so se sili vdali, a upali, da jim Amerikanci ob odhodu vsaj zapuste igrišča.

Lastniki so imeli vsekakor pravico zahtevati, da se naprave na igriščih na stroške Amerikancev odstranijo in zemljišča spravijo v prjšnje stanje. Tako zahteva zakon! Toda Amerikanci se niso mnogo brigali za zakon, ko je šlo za naš revne kmete. Ne da bi se z njimi sploh zgovorili, so igrišča enostavno darovali italijanski vladi ter odšli.

Generalni komisar Palamara je sedaj naznanil, da ostane prisilna vojaška rekvizicija še naprej v veljavi. Lastniki bodo prejeli od 500 do nekaj nad 1000 lir mesečne najemnine. To je nesocialno ravnanje. Kdaj bo konec vojaških rekvizicij. Ali je športna zabava važnejša ko koristi domačega kmečkega prebivalstva?

NA POTI V RIM

Predčerašnjim so potovali skozi Trst zastopniki Jugoslavije, da v Rimu sklenejo trgovinsko pogodbo z Italijo.

Zdi se, da se bodo v kratkem sporazumeli in da se bo trgovina med obema državama razmahnila.

Poleg te splošne trgovinske pogodbe mislijo podpisati še dva posebna sporazuma o tako zvani mali obmejni trgovini: enega za Gorisko, drugega za Tržaško in njuno bližnje zaledje.

»ZNATNI USPEHI«

Pretekli petek sta se sestala v nemškem mestu Baden-Badenu Adenauer in Mendès-France. Razpravljala sta o skupnem izdelovanju orožja za zapadno Evropo, o bodočem razmerju do Sovjetske zveze in kar nepretrgoma 6 ur o nemški manjšini v Posarju.

Po sestanku je Adenauer izjavil, da so razgovori »rodili znatne uspehe«.

Mendès-Franceu so tudi pri tej priliki nudili neizogibno mleko. Ena njegovih sorodnic je rekla, da se zaradi mleka že hudo jezi njegova družina. Odkar ga ob vseh mogočih prilikah srka, se Mendès preveč debeli.

DEŽNIKI IZ PAPIRJA

Svicarske železnice izposojajo že nekaj let na glavnih postajah potnikom kolesa proti primerni odškodnini.

S 1. februarjem bodo prodajale tudi cene dežnike, prekrite z oljnatim papirjem. Dežnik bo stal 300 lir in vzdržal najmanj en dan. Kdor pozabi dežnik doma in se pripelje po železnici v ploho, temu se ni treba bati, da se premoči.

Združitev Nemčije - pogoj miru v Evropi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mussolini se tej roparski politiki ni opiral. Kot opica je posnemal Hitlerja. Nič ga ni pekla vest, ko so obupani kmetje južnega Tirola in Kanalske doline morali zapuščati svoje rodne domove ter se seliti v neznan tujino. V Ljubljani je ustanovil zloglasno družbo Emono, ki naj bi pokupila zemljo v Kočevju ter po vojni na njej naselila italijanske družine. To naj bi se izvršilo v srečo Slovenije.

Toda Mussolini je med vojno šel še dalje: v Gorici je imel govor, v katerem je naznanil, da hoče sploh vse Slovence izseliti iz Italije. Narodne meje Italije — je rekel — naj se krijejo z državnimi. Ker si je poleg Julijske krajine nameraval prisvojiti tudi Ljubljansko provinco, bi bili morali tudi tamkajšnji Slovenci s popotno palico po svetu. Grozila nam je torej narodna smrt. Danes se nam zdi ta politika blazna, postala bi pa kruta resničnost, da sta fašistična Italija in Hitlerjeva Nemčija zmagali.

TEŽKE POSLEDICE

Naravno je, da ti zločini niso mogli ostati brez posledic. Italija se je izmazala, ker je pravočasno strmoglavila Mussolinija ter prestopila na stran zaveznikov. Ni pa bilo tako z Nemčijo, ki se ni do poslednjega trenutka mogla ločiti od Hitlerja. Zmagovalci so poravnali račune z Nemčijo s Hitlerjevim denarjem.

Poljaki so izselili vse Nemce iz svoje dežele. Čehi in Slovaki so poslali čez mejo tri milijone nemških prebivalcev, pol milijona jih je zbežalo iz Jugoslavije, približno ravno toliko iz Ogrske in isto število iz Romunije. K temu je zopet znatno pripomogel Hitler, ker je nemške manjšine teh dežel organiziral v nacionalno-socialistični stranki, jih oborožil ter nagovoril, da so se v nemških vojaških edinicah borili zoper državni narod.

Toda ko je prišel dan obračuna, niso bežali proti Nemčiji samo pripadniki manjšin, temveč tudi prebivalci iz onih delov Nemčije, ki so jih zasedli in si jih prisvojili Rusi in Poljaki. Posebno velike množice so se valile iz Šlezije, Pomeranskega in vzhodne Prusije.

To je bilo pravo preseljevanje narodov. Nemške statistike trdijo, da se je po vojni vsulo čez meje zapadne Nemčije in Avstrije nič manj ko 14 milijonov beguncev. Na begu je umrlo nad sto tisoč starcev, otrok in žena.

Pomislite, kakšna žaloigra! In za vse to gorje se morajo Nemci zahvaliti Hitlerju, ki je sam s podjarmljenimi narodi seveda še huje ravnal ter jim skupno z Mussolinijem pripravljaval še brezprimerno krutejšo bodočnost.

Kljub vsem Hitlerjevim zločinom in njegovim zločinskim načrtom bi pa bilo kratkovidno, če bi se zmagovalci hoteli nad nemškim ljudstvom maščevati in ga spraviti v neznošen in trajno krivičen položaj. S tem bi nakopičili sredi Evrope dinamit, ki bi se prej ali slej razpočil in vrigel v zrak vso evropsko stavbo.

DVE POTI K ZEDINJENJU

Tega se zavedajo ravno tako zahodne države kakor Sovjeti in zato zagotavljajo eni in drugi Nemcem, da se nimajo namena nad-

njimi maščevati, temveč jih priznati kot enakopravnega člana v družini narodov. Eni in drugi jim obljublajo najprej zopetno združitev v enotni državi.

Samo način, kako si zamišljajo združitev Rusi in zapadnjaki, je različen.

Sovjetska zveza pravi, da bi bila voljna takoj privoliti v nemško zedinjenje, če ostane Nemčija nevtralna in razorožena ter se ne vključi v zahodni svet.

Bonnska vlada to zahtevo odločno odklanja. Enakopraven narod — poudarjajo v Bonnu — mora imeti tudi pravico, da brani z lastnimi silami svojo svobodo in neodvisnost. Nemčija se ne protivi razorožitvi, toda ta naj velja za vse države na svetu. Zakaj naj bi bila razorožena samo Nemčija, njeni sosedi pa do zob oboroženi? Če se ti lepega dne spreje, lahko vsakdo mirno vdre v Nemčijo, ki se tako spremenjena v bojišče in kup razvalin. Ali naj Nemci s prekrizanimi tokami to trpe?

Razen tega je bila Moskva do danes stalna nasprotnica demokratičnih nemških volitev. Zakaj? Zato, ker ve, da so komunisti med Nemci v veliki manjšini in da bi pri volitvah propadli. Vzhodna Nemčija bi bila za Sovjetsko zvezo za vselej izgubljena. Ker se Moskva s to izgubo ne more sprijazniti, svobodno združitev Nemčije načrtno preprečuje.

Vdala se bo samo tedaj, ko bo Nemčija spet močna in če bodo nemško združitev zagovarjale in čvrsto podpirale tudi zahodne velesile. Edino pred združenimi močmi celotnega zapadnega sveta mora Sovjetska zveza prej ali slej popustiti. To je edina pot, ki vodi do zedinjenja nemškega naroda.

NOVICE

AVSTRIJSKA BLAGINJA

Denarne vloge v avstrijskih hranilnicah so v preteklem letu zrasle za eno milijardo in 100 milijonov šilingov.

Odkar so Avstrijci z ameriško pomočjo uredili in ustalili svoj denar, je to največji znesek prihrankov, ki so ga Avstrijci dosegli. Nov dokaz, kako je njih gospodarstvo napredovalo.

DJILAS IN DEDIJER

Sodna preiskava proti Djilasu in Dedijeru je zaključena. Zagovarjati se bosta morala zaradi »protidržavnega delovanja«. Oba sta na svobodi, ker sta s častno besedo obljubila, da medtem ne bosta priobčevala izjav v tujem časopisu.

Dedijera bo na razpravi branil dalmatinski odvetnik dr. Politeo, ki je l. 1928 zagovarjal pred zagrebškim sodiščem Tita in l. 1946 nadškofa Stepinca.

DVE DOKTORICI

Gospodična Uta Heinemann je bila povišana v doktorico bogoslovja na vseučilišču v Monakovem. Pričela je študirati protestantsko bogoslovje, a nato prestopila v katoliško vero.

To je druga ženska, ki je po vojni postala doktorica bogoslovnih ved.

MENDES-FRANCE IN ADENAUER

Tu je treba iskati vzrok, zakaj je Adenauer pri vseh pogodbah, sklenjenih z zapadnimi državami, zahteval, naj se zahodnjaki izrecno obvežejo, da bodo z vsemi močmi podpirali združitev Nemčije. Tako obvezo so vzele nase že Amerika, Velika Britanija in Francija in jo bodo vsi bodoči zavezniki Nemčije.

Istodobno so se pa zapadnjaki zavarovali proti nevarnosti obnovljenja nemškega militarizma. Mendès-France je predložil načrt, po katerem naj bi posebna naddržavna evropska ustanova skrbela za skupno izdelovanje orožja, orožje med zaveznike razdeljevala ter sploh izvajala natančno nadzorstvo nad vsemi zapadnoevropskimi armadami. V razgovorih, ki jih je imel Mendès-France pretekli teden v Nemčiji, je Adenauer ta načrt v načelu sprejel.

Da bi priklenil Nemce nase, jih je Mendès-France ne le povabil, naj skupno s Francozi izkoriščajo naravna bogastva francoskih afriških kolonij, temveč naj s svojim kapitalom postanejo tudi solastniki francoskih tovarn za izdelovanje vojnih letal. Če bosta oba naroda na vseh področjih gospodarstva tesno povezana ter skrbela za skupno proizvodnjo orožja, je zelo težko, da bi se zlepa sprla in zagazila v novo vojno.

Francosko-nemško prijateljstvo je prvi pogoj resničnega miru med evropskimi narodi. V tem sta si bila Mendès-France in Adenauer pri zadnji izmenjavi misli edina.

Ravno tako sta bila složna, da je treba po odobritvi pariških sporazumov delati z vsemi silami na tem, da se začnejo razgovori med Sovjetsko zvezo in zapadnim svetom ter najde način mirnega sožitja z Moskvo in njenimi zavezniki. Bog daj, da bi se to posrečilo!

KJE JE URA?

Elizabeta II. je kot 18-letno dekle dobila od predsednika francoske republike Lebruna v dar majceno 2 centimetra dolgo uro iz platine. Posuta je z briljanti in vredna nad pol milijona lir. Kraljica jo ima zelo rada in jo nosi vedno naapestju.

Te dni jo je na sprehodu skozi gozd zgubila. Sedaj so cele trume policistov in tudi vojakov na nogah, ki stikajo za izgubljeno dragotino.

OPICE POTUJEJO

Vsak teden potuje na letalih iz Indije v New York okoli 2000 opic. Potrebujemo jih zdravniki, ki poizkušajo na njih vpliv raznih serumov.

V Londonu imajo zanje pripravljene kopalnice in vrtove, v katerih pozimi kurijo, da se živali ne prehladijo.

PO 80 URAH

Pretekli teden je 22-letnega učitelja Andreja Rizzija v bližini Trapanija prijel strašen krč in zdravnik je izjavil, da je mož umrl.

Ko so ga odnesli na pokopališče, se je v zdravniku zbudil naenkrat rahel dvom in zato je ukazal, naj pokop odložijo in puste rakev odprto. Po 80 urah so mrliča spet preiskali in ugotovili, da postaja truplo počasi toplo in se začinja gibati.

Na pokopališču se je nabralo toliko ljudstva, da so orožniki morali skrbeti za red.

Dopisi v Tržaškega

Seja občinskega sveta v Nabrežini

V torek, 18. t. m., je bila v Nabrežini redna seja občinskega sveta. Ponovno so razpravljali o ukazu št. 16 ZVU iz leta 1952, ki daje pravico občinam, da povišajo trošarino na električni tok, in sicer do 10 lir na kilovatno uro. Ker je tok že tako drag, je sam podžupan Floridan predlagal, naj ostane trošarina nespremenjena, to se pravi 0,95 lir na kilovatno uro. Da se dohodki zvišajo, bo morala uprava iskati novih poti, ki ne bodo tako težko prizadele naših davkoplačevalcev. Občinski svet je predlog g. Floridana soglasno sprejel. Nato so spremenili nekatere postavke v proračunu za leto 1954; to je potrebno, da se izdatki in dohodki izenačijo.

Daljša razprava je nastala, ko je podžupan predlagal, naj se sprejme nov pravilnik za prodajo mleka. Svetovalec Srečko Colja je izjavil, da se ne strinja z nekaterimi členi pravilnika, zlasti ne z onimi, ki predpisujejo kmetovalcem, da morajo prodajati mleko z istimi pogoji kot mlekarne, to je v zaprtih steklenicah. Dr. Škerk je poudaril, da je podžupanovo stališče v soglasju s stališčem grofa Marzotta in tržaškega župana, o katerem so razpravljali v tržaškem mestnem svetu in ki je naletel na splošen odpor naših svetovalcev. Mnenja smo, da je prav gotovo potrebno uvesti nekaj reda pri prodaji mleka, a to ne sme ovirati naših živinorejcev, ki jim je mleko najvažnejši vir dohodkov.

Na seji so sklenili, naj pravilnik za prodajo mleka sestavi posebna komisija, ki jo tvorijo občinski zdravnik, Drago Legiša, dr. Škerk, Colja in Pahor.

Seja občinskega sveta v Zgoniku

Na zadnji seji občinskega sveta v Zgoniku, dne 16. t. m., so odobrili najprej pravilnik za zdravstveno in živinozdravniško službo ter spremenili nekatere postavke v občinskem proračunu. Ko uprava sestavlja proračun, ne more namreč natančno vnaprej določiti izdatkov oziroma dohodkov. Zato je ob končnem obračunu potrebno spremeniti nekatere postavke, da se obračun izenači. Ob tej priliki je svetovalec Pirc pripomnil, da je potrebno večje nadzorstvo nad delom, ki ga opravlja Selad. Kakor se zdi, je s to ustanovo povsod enako: delavci ne vršijo svojih dolžnosti, kakor bi jih lahko. Tudi na tem mestu povemo delavcem, naj se zavedajo, da delajo zase in za svoje vasi, čeprav upoštevamo nepopolnosti ustanove, o katerih smo že pisali.

Nato so svetovalci razpravljali o občinskem proračunu za leto 1955. Po daljši razpravi so sprejeli naslednje: Redni stroški znašajo 21.969.915 lir, dohodki pa 7.261.806 lir. Primanjkljaj bi torej znašal 14.708.109 lir. Poleg tega predvidevajo 6.632.000 lir izrednih stroškov za razna dela.

Iz poročil smo zvedeli, da so v proračun vnesli tudi 60 tisoč lir za nove dvojezične krajevne in cestne napise. Vidimo torej, da so naše občine začele izvajati člen londonskega sporazuma, ki se tiče krajevnih napisov. To je edino pravilno! Če bi namreč čakali na vladni odlok, bi najbrž še dolgo čakali. Upravni odbor je tudi predlagal, naj

G. Floridan je tudi predlagal splošni pravilnik za zdravstvo. Dr. Škerk je poudaril, da bi morali upoštevati predvsem naše razmere in ne jemati za vzor pravilnikov mestnih občin. Tudi ta pravilnik bo sestavila posebna komisija.

Na predlog odbornika Vižintina so sklenili prodati g. Mariji Trobec iz Šesljana 227 kv. m zemljišča ob vhodu na pokopališče. Cena 250 lir kv. m. Ravno tako so sklenili prodati g. Volčiču Stanislavu 1.250 kv. m

zemljišča po 400 lir kv. m, da si sezida stanovanjsko hišo, 2.800 kv. m pa so mu dali v najem za dobo 9 let, in sicer za 10.000 lir letno. G. Volčič je lesni trgovec in misli uporabiti zemljišče za skladišče.

Ob koncu je odbornik Albin Skrk prečital pismo, v katerem pozdravlja delo odbora za prosto cono ter prosi župana, naj zastopa našo občino v tem odboru.

Predlog je bil soglasno sprejet.

G. Colja je ponovno vprašal župana, kako je z dvojezičnimi napisi. G. Terčon je dejal, da ni prejel še nobenega odgovora od kvesture. Priporočal pa je občinskemu svetu, naj zadevo prepusti upravnemu odboru.

Seja repentaborskega obč. sveta

so se sprejele in izvedle.

Nato je župan podal letni obračun jusarskega sklada. V Trzaski hranilnici je bilo ob zaključku predpreteklega leta 309.545 lir; lansko leto je občina prejela za najemnine 1.205.932 lir, skupno torej 1.515.477 lir. Od te vsote je treba odbiti 100.811 lir zemljiškega davka in potrebni denar za odstranitev borovega preica. Župan je sporočil, da so 20. oktobra prenehale najemnine ZVU in da bo odslej treba štediti z jusarskim denarjem, kajti ni upanja na nove dohodke. Občinska uprava je naredila prošnjo za utrpelo škodo, toda ni znano, kdaj in koliko bo občinstvo plačala.

Svetovalci so nato odobrili predlog upravnega odbora, naj se kupi stroj za čiščenje žita. Nekaj bo prispevalo kmetijsko nadzorništvo, ostali denar pa bo občina vzela iz jusarskega sklada. Najboljši čistilnik stane približno 60 tisoč lir.

Na interpelacijo svetovalca Bizjaka, zakaj morajo kmetje plačati dvakratni davek na prašiče, je župan dejal, da gre prvič za občinski davek na živino, drugič pa za trošarino na zakol. Če je prašič za domačo uporabo, je trošarina za 50 odstotkov nižja. Svetovalec Bizjak je pripomnil, da je zakon krivičen, ker družine so lahko številne, a morajo kljub temu ravno toliko plačati kot maloštevilne. Župan je dodal, da more ta člen zakona spremeniti le konzorcij za trošarino. Mnenja smo, da so Bizjakove pripombe upravičene. Člani konzorcija naj vprašanje temeljito pretresejo ter po možnosti ugodijo splošni želji kmetovalcev. Znano je namreč, da je število prašičev v zadnjih letih močno padlo prav zaradi tega, ker imajo živinorejci s prašiči velike stroške. Če bi znižali trošarino na prašiče za domačo uporabo, bi jih marsikdo redil, občina pa bi več dobila za davke. Vse svetovalce je iznenadila vest, da je predsednik konzorcija za tehnično službo g. Floridan razpisal javni natečaj za vodjo tehničnega urada. Predstavniki repentaborske občine so izjavili, da o stvari niso na seji razpravljali, niti bili o tem obveščeni. Prisotni so dodali, da bi g. Floridan bil lahko razpisal notranji natečaj, ki ga zakon predvideva prav zato, da se daje prednost osebnju, ki je že v službi. Ker je zadeva splošne važnosti, je občinski svet pooblastil župana, naj takoj stopi v stik z g. Floridanom, da ta svoje sklepe vskladi z voljo ljudstva.

Svetovalec Zlobec je potožil, da je javna razsvetljava na Fernetičih nežadostna. Pred-

(Nadaljevanje na 5. strani)

se začasno sprejmeta v službo dve vrtnarici. G. Pirc je dejal, da bi občina ne smela sprejemati v službo sorodnikov občinskih svetovalcev, ker bi ljudje lahko šušljali, da se »žlahta« med seboj podpira. Predlagal je, naj se raje sprejme v službo oseba, ki ni iz zgoniške občine. Predlog so svetovalci zavrnili. Saj je razumljivo, da mora občina skrbeti najprej za svoje ljudi.

Na seji so tudi potrdili občinska obračuna za leti 1952 in 1953 ter splošni pravilnik o zdravstveni oskrbi. Brezplačnega zdravljenja bodo deležne družine, vključene v seznam, katerega bo sestavila občinska podporni ustanova. Seznam kmetovalcev, ki bodo imeli brezplačno živinozdravniško oskrbo, bo pa sestavila posebna komisija. Tu bi želeli poudariti, da bi morali brezplačno zdraviti živino samo onih kmetovalcev, ki so revni ter živijo izključno od poljedelstva. Krivično bi namreč bilo, da bi vključili v seznam ljudi, ki imajo res le eno ali dvoje goved, a so še drugod stalno zaposleni. Taki bi morebitno prišli v poštev le ob pomanjkanju poklicnih kmetov ali pa v izjemnih primerih (mnogoštevilne družine, bolezen v hiši itd.).

V Gabrovcu bodo povečali javno razsvetljava s 6 novimi žarnicami. Ob koncu je g. Pirc predlagal, naj občinski svet izglasuje svoj pristop k odboru za prosto cono. Predlog je bil po krajši razpravi soglasno sprejet.

— Dopisi iz Goriške —

ŽIVAHNO KULTURNO DELO V GORICI

Pretekli teden je bilo kulturno življenje v Gorici zelo razgibano. O prvi prireditvi števerjanske šolske mladine v Marijini dvorani smo že poročali. V opereti Sv. trije kralji so nastopili pod vodstvom števerjanskega organista in pevovodje g. Hermana Srebrničarja okrog 9 let stari šolski otroci; le ena igralka je imela nad 14 let. Otroci so igrali veselo, živo in neustrašeno. Opereto so ponovili pretekli četrtek ob 16.30 uri. To pot pa se Goričani niso izkazali z udeležbo, ker so bili premalo obveščeni o ponovitvi. Z zakasnitvijo se je dvorana polagoma vendar napolnila. Zamuda vpliva slabo na udeležence, zlasti pa vznemirja otroke-igralce. Ti so se tudi to pot kljub temu dobro odrezali. Njim, gg. kaplanu Coticu in Hermanu Srebrničarju čestitamo k uspehu! Narod, ki ima tako pridne in požrtvovalne otroke in kulturne delavce, lahko gleda v svetlo bodočnost.

To velja tudi za goriško kulturno središče, ki je pokazalo, kako visoke umetniške užitke nam more nuditi; to smo mogli ugotoviti na glashenem koncertu v dvorani Brezmadežne, ki je žal premajhna.

Mešani in moški zbor SKPD sta pod vodstvom prof. Fileja nekatere pesmi naravnost odlično odpela. Z ranjeno dušo smo prisluhni globoko občuteni Korotanki G. Komela (Bršljanskega); s tugo, a tudi z vedrostjo nas je prešinila dobro podana pesem L. Sorlijeve »Nekje v gorah«, ki jo je uglasbil M. Filej.

Pomembno geslo »jaz pa bom doma oel« je skupno s pevci odmevalo tudi v naših dušah, ko smo poslušali Hartmanovo pesem (M. Filej) »Veseli ptiček«. Veličino Gregorčičevega trpljenja smo pa doživljali v pesmi »Ne tožim«.

Navdušena od lepote slovenske glashbene kulture je prekipevala dvorana zlasti še ob pesmih A. Schwaba (Oton Župančič) »Zlata kanglica« in »Dobro jutro«.

Zasluzeno odobravanje sta želi tudi sopra-

nistki J. Rupnik in M. Brajnik.

Veliko navdušenja je zbudil nastop novega orkestra kitaristov in mandolinistov. Po 30 letih smo prišli goriški Slovenci zopet do tamburaškega zbora.

Vsem, ki so sodelovali pri koncertu in nudili Slovincem tako lepo umetnost, iz srea čestitamo in jim izražamo hvaležnost. Naj nam pa ne zamerijo, če ugotovimo, da je bil program vsaj za pol ure predolg.

SLOVESNA DELITEV PAKETOV

Dobrodela organizacija ameriških državljanov (CARE) je razposlala za božič po raznih pokrajinah v Italiji na stotisoče paketov. Za goriško deželo je pred dnevi dospelo iz Neaplja 30 ton zavojev v dveh železniških vozovih.

V Gorici so nekaj stotin zavojev razdelili v najslovesnejši obliki. To je bilo v soboto, nedeljo in ponedeljek v dvorani občinskega sveta na korzu Verdi. Pri slovesnem obdaru vanju so bili navzoči prav vsi oblastniki s prefektom na čelu. Ob tej priliki sta imela primerna nagovora župan g. Bernardis in nadškof msgr. Ambrosi.

Vsak zavoj je nosil ime ameriškega državljanca, ki ga je daroval. Priznati je treba, da ni še noben narod v zgodovini vršil tolike nesebične dobrodelnosti do drugih ljudstev kakor po drugi svetovni vojni Amerikanci.

Z VRHA

Na sovojenjskem županstvu smo zvedeli, da je risba, ki jo je občina poslala v Rim na urad za izdajanje dovoljenj o napeljavi elektrike, imela uspeh ter urad prepričala, da leži naš Vrh v Italiji. Izdano je tudi že potrebno dovoljenje. Na županstvu so nam obljubili, da se bo delo začelo, brž ko bodo dokončane še neke priprave z družbo Selveg.

Bog daj, da se to čimprej zgodi, saj nam lahko vsi verjamete, da komaj čakamo na dan, ko tudi nam zasije električna luč.

Ne bo odveč, če se ob tej priliki spomnimo tudi Novega lista, ki je začel takoj po svej

ZA NAŠE KMETE IN ŽIVINOREJCE

»Bonomijev zakon« od 22. nov. 1954 št. 1136 razširja obvezno bolniško zavarovanje in ustanavljanje tako imenovanih vzajemnih blagajn (mutue) za kmete in živinorejce.

Ti bodo odslej deležni zdravniške oskrbe in pomoči: a) doma in v ambulancah; b) v bolnicah; c) po zdravnikih-specialistih in v zdraviliščih ter e) njihove žene porodniške pomoči.

Glavni del stroškov za to je prevzela država, ki bo plačevala osrednjemu odboru te organizacije 1500 lir letno za vsakega zavarovanca; del stroškov bodo morali naravno plačati zavarovanci sami.

Koliko bodo plačevali zavarovanci?

Za prvo leto bodo morali plačati posestniki in vsi zavarovani družinski člani po 750 lir in še po 12 lir za vsak delovni dan in sicer najmanj za 80 in največ za 150 delovnih dni.

Določbe tega zakona so se pričele izvajati preteklo nedeljo n. pr. v Števerjanu in v Štandrežu, ko so sindikalni uradniki iz uli-

Dopisi s Tržaškega

Nadaljevanje s 4. strani

lagal je, naj se postavijo nove žarnice. Župan je odgovoril, da ima občina monge stroške z razsvetljavo, in dejal, da bodo vso javno razsvetljavo na Fernetičih preuredili, ne da bi bilo treba novih žarnic.

Na seji smo zvedeli, da bo urad za lepo umetnost izvršil nekatera dela v župni cerkvi. Na lastne stroške bo preuredil dva ol-

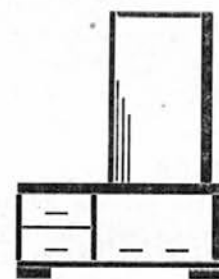
obnovitvi živo in vneto pisati o gospodarskih potrebah naše vasi: o elektriki, cestah, telefonski govorilnici ter o izplačilu odškodnine za škodo, ki smo jo utrpeli zaradi Pellove mobilizacije.

ZIMSKA POMOČ V GORICI

Kakor vsako leto tako se je tudi letos ustanovil odbor za zbiranje denarja in delitev zimske pomoči. Doslej so iz tega sklada že dali starčkom pomoč v mleku, ki ga dobijo v raznih mlekarnah; v ta namen so občinska podjetja za plin in elektriko dala mestnemu podjetju v ulici Baiamonti za 139 tisoč lir nakazil, s katerimi razne družine lahko odplačajo stroške za plin in elektriko.

Doslej se je steklo v sklad že skoraj milijon lir.

Tudi goriški nadškof je pozval s posebnim proglasom vernike, naj radodarno prispevajo, da se tako v zimski dobi olajša življenje revnim družinam.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

VAŽNO OPOZORILO

Lovsko društvo obvešča prebivalstvo, da bo po poljih raztreslo zastrupljene kose živeža, da na ta način uniči škodljive živali.

Naj se torej nihče ne dotika mrtvih živali, če jih najde na polju, in naj pazi, da bi se od njih ne zastrupile razne domače živali.

JAZBINE

Že nekajkrat smo pisali o potrebi napeljave elektrike v naši vasi. Toda gospodje pri družbi Selveg nič kaj radi ne slišijo naše muzike in mislijo, da se ta napeljava pri nas ne izplača.

Našega mnenja je tudi županstvo, ki je že odposlalo proračun in načrt za to napeljavo.

Ce sveti elektrika že povsod v naši bližini, zakaj bi ne svetila tudi pri nas! Ali nismo tudi mi polnopravni italijanski državljani kakor furlanski sosede v Moši in v Krminu ali pa Števerjanci?

tarja ter postavil nov tlak. Zvedeli smo tudi, da bo davčni izterjevalec sprejemal odslej stranke na županstvu.

Ob zaključku je tajnik g. Ukmar podal kratko poročilo, iz katerega je razvidno, koliko denarja je občina prejela od ZVU do leta 1954. Za kritje rednega proračuna, za izredne stroške ter za gospodarske načrte so zavezniki izdali naši občini 282 milijonov in 65 tisoč lir.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ RONCA

Smrtno nevarno se je ponesrečil 43-letni Just Domenis iz ronskih Domenezev. Ko se je s precejšnjo brzino peljal na motorju, je butnil v psa, ki mu je presekala pot, ter se zvrnil in močno udaril v glavo. Pri hudem udarcu si je pretresel možgane. Nezavestnega so odpeljali v čedadsko bolnišnico. Zdi se pa, hvala Bogu, da je izven smrtne nevarnosti.

MAŽAROLE

Ni dolgo, odkar smo v našem listu poročali, kako nepričakovano je izginil neznano kam mažerolski gospod župnik. Mladi duhovnik je bil v velikih časteh pri cerkvenih in svetnih predstojnikih, in to še posebno v zadnjih tednih pred svojim nenadnim in zagoneznim odhodom.

Mazerci prav nič ne žalujejo za bivšim župnikom, pa tudi predstojniki ga ne hvalijo več. Poslali so novega, bolj priletnega Furlana, ki bo, tako vsaj upamo, popravil slab vtis, ki ga je napravil njegov prethajni prednik, čeprav se je bavil predvsem z zidanjem šole, otroških vrteev, mlekarne in drugih naprav ter premalo skrbel za duše svojih ovčic.

IZ PLATIŠČA

Veliko veselje je zavladalo pri nas, ko smo pri polnočnici nepričakovano zagledali pri oltarju svojega župnika preč. Angela Speko-

njo. Saj je čitateljem Novega lista še v spominu, kako je pred meseci moral od nas oditi na zdravljenje k bratu duhovniku v provinci Forli. Bali smo se, da se ne bo mogel več vrniti med svoje ovčice in da bomo vso zimo brez duhovnika. Starejši ljudje so bili v skrbeh posebno zaradi spovedi, ker so vedeli, da jim bodo poslali naslednika, ki ne zna domačega jezika.

Tako smo pa, hvala Bogu, obhajali vse božične praznike prav veselo in ljubko domače. Prečastitemu gospodu Angelu želimo, da bi čimprej popolnoma okreval!

ŽABNICE

Ze dolgo niso doživele naše Zabnice toliko petja, veselja in vriskanja, kot v letošnji zimi. Saj smo praznovali kar tri poroke mladih domačih parov.

Moschitz Ivan, prvovrsten krojač, je obljubil večno zvestobo nevesti Olgi Oitzinger pri oltarju Marije milosti v Vidmu; Urban Moschitz, mizarski mojster, pa se je zvezal za vse življenje v naši župnijski cerkvi s Fon Katarino.

S pristanoma večne ljubezenske zaobljube sta se obdarovala tudi zidar Scherian Janez in njegova nevesta iz Kokane.

To so bili za Zabnice pomembni dnevi, ker so pri nas poroke zelo redke. Vsem tem parom želimo iz srca obilo božjega blagoslova in sreče na njihovi novi življenjski poti.

Spomini iz starega Trsta

Roparstvo je povzročila v prvi vrsti revščina in pa vojaška dolžnost. Uhajaji so navadno bili jedro rokovnjaških tolp. Te so se skrivale ob prometnih cestah iz Trsta v Ljubljano in na Reko ter napadale pošne vozove in francoske intendante, ki so prevažali denar in blago za čete. Če so jih Francozi ujeli, so jih kar na mestu obesili. Enega so zgrabili, ga potegnili na bližnjo smreko in en mesec je truplo bingljalo v strah pajdašem. Ko gosposka ni mogla več tega zla iztrčbiti, je izdal guverner 24. marca 1810 proglas, da so za roparske napade na cesti Trst-Reka odgovorni vsi prebivalci dotičnih občin. Če so oropali potnike, so jim morali vse povrtniti; če so jih pobili, so dvakrat toliko prebivalcev odgnali na tržaški grad kot talce in jih imeli zaprte, dokler se niso morili sami javiti. Te so potem obesili pred domačo vasjo, kjer so morali šest mesecev viseti; če je obešence zginil, je moral vsak prebivalec plačati 1000 frankov kazni. Ta ukaz so nalepili v slovenščini in italijanščini. Župniki so ga morali tri nedelje zapored brati s prižnic in nabiti na cerkvena vrata.

Ljudstvo je prevzel strah. Od Trsta proti Čičariji je hajdukoval roparski glavar Matija Dekovič. Na raznih krajih je imel razpostavljenih okoli 200 razbojnikov, porazdeljenih na manjše čete. Prebivalci si niso upali iz hiš in na polje, če se niso prej pogodili z roparji in jim plačali »roparski davek«. Kdor se je branil odrajtati določeno vsoto, mu je zaplesal rdeči petelin na strehi. Nesrečni vaščani so živeli v vednem strahu

pred gosposko in pred roparji. Se huje je postalo, ko je začela vojaščina čistiti deželo. V osamljenih vaseh so se nastanile francoske čete, da se ne bi mogli roparji oskrbovati z živežem. Vasi so obkolili in nihče ni smel iz vasi. V nekaj tednih so Francozi polovili po tržaški okolici proti Istri šestdeset roparskih četovodij; dvanajst se jih je samih predalo, drugi so pa pobegnili v hrvaške šume. Glavar roparjev Dekovič se je sam čez nekaj tednov predal oblastem. Da bi se rešil zanke okoli vratu, je začel izdajati svoje nekdanje pajdaše. Med temi so bili tudi ugledni moške. V samem Trstu so odkrili dvanajst spoštovanih meščanov, ki so vodili ponoči roparske čete. Seveda, rablju niso ušli. V nekaj mesecih so Francozi očistili naše dežele roparske nadleže.

STRAŠNA NOČ

Ker že govorimo o roparjih, ki so pozneje o njih še mladim rodovom pripovedovali, naj bo iz francoskih časov omenjen še en strašen dan, pravzaprav noč 5. septembra 1812. Polnoč je že odbila, ko je vse mesto pretresel silovit vzbuh in krik kot iz stotin človeških obupancev. Vse šipe po mestu so se sesule v drobce; po zraku so leteli železni kosi in krvavi udje človeških teles. Po nekaj minutah je obalo in mesto zajela globoka, mrzla tišina. Še nekaj sekund in morje vzkipi ter preplavi Veliki trg in ves spodnji del mesta. Kaj je? Vesoljni potop? Izbruh ognja iz zemlje? Šele zjutraj so prepadeni Tr-

žačani zlezli iz stanovanj in zagledali pri pomolu »Sv. Karel«
strašno razdejanje.

Ondi je bila vsidrana francoska fregata »Danae«. Na krovu je imela 44 topov in 350 mornarjev. Tisti večer je bila v gledališču velika predstava. Udeležil se je tudi poveljnik fregate z oficirji. Kaj se je medtem na ladji zgodilo, bo tajnost za večno. Komaj je poveljnik ladje pristal z barko pod bokom fregate, je nastala nenadoma eksplozija. Vžgal se je smodnik na zadnjem delu ladje v skladišču, »Sv. Barbara«
imenovanem. Vse je zletelo v zrak. Velike železne dele ladje je neslo celo na streho gledališča. Trupla in kosi človeških trupel so plávali po vsem pristanu tja do cerkve sv. Jerneja v Barkovljah. Od vse posadke sta se rešila le dva mornarja. Pok je bil tako silovit, da so celo v cerkvi na Opčinah padle svete podobe z zidu. Sreča, da je bila smodnišnica bojne ladje obrnjena proti morju, sicer bi razdejalo pol Trsta!

Taki in še drugi dogodki so se pripetili, ko je Napoleon gospodaril po naši zemlji.

GUVERNERJI VLADAJO

Prvi francoski guverner Marmont in njemu podrejeni tržaški intendanti so se trudili, kako bi Trstu pomagali. Kontinentalna zapore je mestu škodila bolj kot Angležem. Ti so se utrdili na otoku Lješju in celo pri Gradežu; a upali so si tudi pred Trst sam. Sredi poletja 1810 so njih fregate priplule do Lazareta in metale ognjene rakete v mesto. Komaj so jih obrežne baterije odpodile. Tudi pred Benetkami so napadli francoske oziroma tržaške ladje. Celo noč so meščani trepetaje poslušali močno kanonado. Spomlad l. 1811 so si pa upali Angleži kar na kopno po obalnih vaseh in so pobirali živež pri kmetih. Zato so Francozi ukazali, da morajo moški od 25 do 45 leta stražiti obalo ponoči in podnevi. Napoleon je nameraval utrditi Trst kakor Toulon v silno pomorsko trdnjavo. Pa mu je Marmont odsvetoval, češ da se s kopna Trst ne da zavarovati zaradi visokega kraškega roba, ki ga obdaja.

Ta guverner je hotel, naj bi šla trgovina raje po kopnem v Turčijo in bližnji Levant po bombaž. Trst naj bi postal nekaka vmesna postaja za trgovino po suhem. Izdal je tudi proglas, naj se v Trstu naselijo tujei, posebno Iliri.

Drugi generalni guverner Ilirije maršal Bertrand je posnemal prednika. Trst je postal prehodna postaja za bombaž in riž. Ko je izšla postava o olajšavi trgovskih pristojbin, so Tržačani od veselja prekinili predstave v gledališču in so vse mesto razsvetlili. Tako so se zavedali, da Trst živi le od trgovine.

GLASBENA MATICA V TRSTU priredi v sredo 26. januarja ob 20.30 uri v Avditoriju JAVNI NASTOP GOJENCEV GLASBENE ŠOLE s sodelovanjem tržaških dijakov, ki študirajo v Ljubljani.

Poleg solistov nastopita tudi šolski pevski zbor in orkester, ki bo med drugim izvajal Haydenovo simfonijo v g-duru.

Sporedi so na razpolago v ul. Roma 15-II ter v Glasbeni šoli ul. R. Manna 29.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ulova uprizoritev SNG: Sopotnika

V petek, 14. januarja, nam je pripravilo Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje novo krstno predstavo in sicer komedijo Jana De Hartoga »Sopotnika« ali »Pod nebom zakonske postelje«, ki je pa bila na nekaterih mestih tudi precej žalostna ali je vsaj nudila občutljivejšim gledalkam obilo priložnosti za pretakanje solz. Mnogi so jo videli že v filmu, ki so ga svoj čas predvajali v Trstu in težko se je znebiti suma, da je prišla režiserju Jožetu Babiču ideja za uprizoritev komedije prav v hipu, ko je sedel v kinu in gledal omenjeni film. Drugače si ni mogoče misliti, kako da si je izbral prav to delo.

Priznam, da sem šel nekoliko v strahu k predstavi. Bal sem se, da se bom dolgočasil. Komedija pač je, kakršna je — nekoliko pikantna (pa ne prehud), precej zabavna, malce tudi duhovita in satirična ter predvsem močno sentimentalna. V nobenem pogledu nič posebnega, razen da nastopata v njej samo dve osebi. In tega sem se najbolj bal. Težko si je bilo misliti, da bosta mogla dva igralca ves čas enako dobro igrati in držati občinstvo v napetosti. Takoj pa moram reči, da ta strah ni bil upravičen. Joško Lukeš kot »ona« in Stefka Drolčeva kot »ona« sta zaigrala tako, da se gotovo ni nihče niti pol minute dolgočasil. Lahko bi celo dejal, da sta znala sama bolj očarati in pritegniti gledalce kakor včasih pri drugih predstavah ves ansambel. Igra obeh je bila ves čas odlična in se je stopnjevala od slike do slike. V prvi je bila njuna igra sorazmerno še najbolj šibka. Morda sta se hotela izogniti pikantnosti položaja s tem, da sta nekoliko pretiravala s komiko. Res se jima je posrečilo, da sta pregnala iz prizora vsako sled patetičnosti, a to je nekoliko škodilo psihološki verjetnosti dogajanja. Pri tem bi lahko bolj kritizirali Lukeša kot Drolčevo, ki je bila v splošnem vendarle pristrana, naravna in kot nevesta zelo verjetna. Joško Lukeš pa je bil kot novoporočenec psihološko kaj malo verjeten lik. Saj se je kar z užitek delal smešnega pred njo, kar zakonski možje hote nikoli ne počenjajo, najmanj pa še prvi večer.

NOVA UMETNINA

Na praznik sv. Treh kraljev so v cerkvi na Bazoviči blagoslovili novo krstnico, ki so jo uredili po načrtu našega rojaka Vilka Čekute. Kapelica je zelo smotno in okusno urejena: njen strop je kasetiran z motnim steklom, skozi katero prihaja svetloba; njene stene so obložene z umetnim kamnom v sivo-zelenih odtenkih, ki se zelo lepo skladajo s temnejšim tlakom; v ozadju je okno iz barvanega stekla, v katerem sta naslikana sv. Janez Krstnik in golob, simbol svetega Duha. V sredini kapelice je krstni kamen, izklesan iz nabrežinskega marmora. Njegov pokrov je iz tolcenegega bronca, iz katerega je tudi mali tabernakelj za sveta olja. Vrata v kapelo so iz kovanega železa. Vsi ti stavbarski elementi tvorijo zelo posrečeno in ubrano celoto.

Krstni kamen sta izdelala kamnarja Devetak in Golob iz Nabrežine, sliko v steklenem oknu je na podlagi Čekuteve risbe izdelal tržaški slikar Sbisá, železna vrata so pa delo kovaškega podjetja Ferluga od Sv. Ivana iz Trsta.

Bazoviška krstnica je nov uspeh na poti umetniškega izpopolnjevanja Vilka Čekute. Njegova dosedanja glavna dela so: cerkev Matere Božje na Pesku, svetoletna kapelica v Mavhinjah, osrednji križ na devinskem pokopališču, znamenje na grobnici družine dr. Bitežnika na goriškem pokopališču, nagrobni spomenik družine dr. Tončiča in nagrobna kapelica družine Flajbana na tržaškem pokopališču.

Kulturne vesti

V Budimpešti so z uspehom predvajali slovenski umetniški film Vesna in dokumentarni film Dubrovnik. Prvi film so prikazovali lani tudi v Trstu, kjer ga je občinstvo zelo navdušeno sprejelo. Krstne predstave v madžarski prestolnici so se udeležili najvišji zastopniki oblasti in predstavniki jugoslovanske manjšine na Madžarskem.

V naslednjih slikah pa je ujel korak z Drolčevo in zaigrala sta tako, da ni bilo prav nikomur dolgočas. Če je hotel režiser s to komedijo preizkusiti njuno igralsko zmogljivost, se je lahko prepričal, da ima v njej dovršena igralca in velika umetnika. Nekaj kritičnih besed bi lahko navedel le o njunih maskah v različnih slikah. Tako je dobila n. pr. večina gledalcev vtis, da sta se med peto in šesto sliko preveč postarala z ozirom na čas, ki je potekel vmes. A to so malenkosti, ki niso bistvene in zato niso motile.

Režija Jožeta Babiča je bila v splošnem tudi zelo dobra. Pač pa je treba pripomniti, da se je podalo Slov. narodno gledališče v Trstu na nevarno nagnjeno gladino. Kar zapovrstjo so nam letos prikazali čisto povprečna dela, ki so nas zadovoljila le zaradi igre. Ne moremo pa se sprijazniti z mislijo, da bo v letošnji sezoni ves repertoar našega Narodnega gledališča tak. Ena ali dve taki igri, kot so jih uprizorili letos, sta čisto prebavljivi — to velja posebno za »Mladost pred sodiščem«. A škoda bi bilo, če bi jim prišla ta neizbirčnost v navado in bi začeli igrati same lahke in povprečne stvari. Če čutijo potrebo — kar verjetno odgovarja tudi željam večine občinstva — da modernizirajo repertoar Narodnega gledališča, zakaj nam ne bi prikazali kako solidnejše delo, n. pr. Ancuilhovo? Preпустiti samo igralcem, da rešujejo ugled in umetniško čast slovenskega gledališča v Trstu, bi bilo preveč udobno in neodgovorno.

Končno še opomno nekaterim iz občinstva: čisto razumem, da bi žene radi prišle k predstavam našega gledališča in spremstvu svojih mož in da jih ne mika same v gledališče. A to še ni zadostno opravičilo, da jemljejo s seboj k večernim predstavam, ki trajajo do blizu polnoči, tudi otroke. Marsikatera jih res nima komu pustiti, zato pa bi bilo morda vendarle bolje, da gre rajši gledat ponovitev in da takrat mož popazi doma na otroke. Taka gledališka predstava ne nudi otroku prav ničesar, pač pa ga hudo utruja in mu razburka domišljijo. Zato tudi vzgojitelji svare, naj ne vodijo otrok pod desetim letom h gledališkimi ali filmskim predstavam za odrasle. Res pa je, da je SNG v Trstu v letošnji sezoni čisto pozabilo na naše male. Razveselilo jih ni še z nobeno predstavo, ki bi bila zanje primerna, n. pr. s kakšno pravilčno igro. Niti za božič je ni bilo. Ali jim pa le pripravljiva kakšno presenečenje? M. Z.

BOŽIDAR JAKAC

Je slikar in grafik. Rodil se je v Novem mestu leta 1899. Studiral je na umetniški akademiji v Pragi. Nato je mnogo potoval po Nemčiji, Italiji, Franciji, Severni Afriki, Severni Ameriki, Norveškem in Madžarskem. Konec leta 1945 je bil imenovan za prvega rektorja novo ustanovljene umetniške akademije v Ljubljani.

Kot umetnik je Jakac zelo plodovit. V olju se je uveljavil zlasti kot portretist; v pastelu je upodobil številne pokrajinske motive z Dolenjske, iz Bele Krajine, z Norveške, iz Združenih držav, Afrike in ustvaril svojski tip lirično doživete pokrajine:

B. JARAC

VINIŠKI GODEC JARO

kot grafik obvladuje z enako spretnostjo razne grafične zvrsti kot lesorez, kamnotisk, suho iglo, linorez, monotipijo, ujedanko itd. Jakac je tudi dober risar.

Njegova glavna dela so: v olju — portreti očeta, družine, žene; portret Prešerna; v pastelu — Novo mesto, Ljubljana, razni dolenjski in belokranjski motivi, razne afriške in severnoameriške krajine; v grafičnih tehnikah — razni portreti družbeno in kulturno pomembnih sodobnikov, knjižne slike; v risbi — skice iz narave, ilustracije, portreti.

Njegovo ime je prodrlo v zunanji svet. Razstavljal je z velikim uspehom v Ljubljani, Zagrebu, Pragi, Parizu, Berlinu, Beogradu, Clevelandu in Los Angelesu.

VZGOJNI KOTIČEK

Na potovanju z gospo Klaro

»Kam pa Vi, gospod Pepi?« je nekdo zavpil za mojim hrbtom, ko sem na postaji kupal vozni listek. Obrnil sem se in na svoje presenečenje zagledal — gospo Klaro. »V Benetke, gospa Klara,« sem ji odgovoril. »Joj, kako sem vesela, da bom imela družbo, gospod Pepi, tudi jaz se peljem v Benetke k svoji sestri.« »V dvoje nam bo hitreje potekala vožnja, gospa Klara,« sem ji tresoč odvrnil. V duhu sem si pa predstavljal najino skupno potovanje. In nisem se motil.

Gospa Klara ljubi družbo, zato so jo na postajo spremile številne prijateljice. Toda kljub obilnemu spremstvu sem iz vljudnosti moral nesti na vlak dva težka kovčka. Poiskal sem v železniškem vozu primeren kupe, pozdravil sopotnike, odložil kovčke in rezerviral dva sedeža. Medtem se je gospa Klara glasno poslavljala in poljubovala ali bolje rečeno cmokala s svojimi prijateljicami, pa seveda tudi točila grenke solze slovesa. Saj je revica morala za štirinajst dni zapustiti svojega so-proga.

Vsa objokana in nejevoljna je stopila v kupe. Nikogar ni pozdravila, pač pa sem bil jaz takoj deležen njene vljudnosti. Skoro zarenčala je nad menoj: »Ja, gospod Pepi, ali niste mogli najti lepšega kupeja?« »Je vse zasedeno,« sem ji odvrnil. »Veste, jaz se rada vozim udobno,« je ježno godrnjala in sedla k oknu. »Oprostite gospa,« jo vljudno opozoril nasproti sedeči gospod, »ta prostor je rezerviran za mojo ženo.« »Kaj me briga

vaša žena,« mu je odgovorila, »tu sem sedla in tu bom ostala.« Gospod je umolknil. Hotel sem ji pokazati njen sedež, pa sem se premislil. Nerodno mi je bilo zaradi vljudnega gospoda, a kaj sem hotel. Z bikom se ni dobro bosti, sem si mislil.

Gospo Klaro so verjetno tiščali novi čevlji, zato jih je sezula. Sopotniki so se spogledovali, a gospe Klare se ni upal nihče lotiti! Gospod na nasprotni strani je stopil na hodnik. To priložnost pa je hitro izrabila gospa Klara in je svoje trudne noge položila na njegov sedež.

Toda kmalu se je naveličala molka in je pričela klepetati najprej z menoj, nato pa se je lotila še drugih sopotnikov. Vsem se je poznalo na obrazih, da so jim neljuba vprašanja, a gospa Klara se za to ni zmenila.

Vročje ji je postalo, zato je odprla okno, ne da bi koga prosila za dovoljenje. Tedaj pa so pričeli sopotniki protestirati, češ da je hladno. Gospa Klara pa jim je zabrusila: »Ce vam ni prav, pa pojdite v kak drug kupe.« In res so drug za drugim zapuščali svoje prostore in glasno oštevali gospo Klaro.

»Tako, pa sva sama, gospod Pepi,« je vzkliknila gospa Klara in se zakrohotala: »Vesela sem, da sva se znebila teh neotesanih ljudi. Saj niso vzgojeni za boljšo družbo.«

Potrpel sem s svojo sopotnico do Benetk. Zelela je, da bi jo spremil do njene sestre, a sem se je odkrižal z izgovorom, da moram nujno po opravkih.

Nikoli več na potovanje z gospo Klaro!

GOSPODARSTVO

NE POZABITE SADNIH DREVES!

Ze oči uživajo, če vidijo lepo zraščeno sadno drevo, ki ima pravilno oblikovano krono vrhu ravnega, navpičnega debla. Taka drevesa postanejo velika in rodijo obilen sad. Pokveke in kljuge niso prijetne za oči, pa tudi dohodka prinašajo malo.

Sedaj so drevesa gola, brez listov in zato jih prav lahko presodimo. Presodimo pa predvsem njih krono. Na drobno si oglejmo vejevje, med katerim je najbrž potrebno napraviti red. Če je drevo zdravo in še razmerno mlado, gotovo zaganja preveč vej, ki so si zato druga drugi v napotje. Eno ali drugo moramo odstraniti. Misliti moramo predvsem na to, kakšna bo videti drevesna krona v prihodnjih letih. Zato odstranimo predvsem tiste veje, ki ne rastejo v pravilno smer. Čim prej odstranimo take veje, tem bolje je, ker, dokler je veja drobna, ne napravimo z odstranitvijo prevelikih ran, ki drevo vedno šibijo. Izločanje velikih vej je vedno tvegano.

Za odstranitev nepotrebnih vej je primeren samo drevesna žagica. Če je veja drobna, jo odžagamo kar tik debla. Če pa je veja debelejša in zato težja, moramo paziti, da se pri žaganju ne odčesne in tako škodi deblu. Zato tako vejo odžagamo na čep: v primeru razdalji od debla nažagamo vejo najprej na spodnji strani, potem pa na zgornji, dokler se ne odlomi. Čep, ki tako ostane, odžagamo potem tik debla in ker ni težak, ni nevarnosti, da bi poškodoval deblu. Nikakor pa ne smemo pustiti na deblu čepov, ker bi se tam sušili še v notranjost debla. Na takih mestih se razvije gniloba, se zateka mrčes in škoda raste.

Zanemariti pa ne smemo niti najmanjše rane, ki smo jo zadali drevesu. Vsaka, tudi najboljša žaga zmrevari nekoliko luba, ki bi se sušil in potem gnil. Zato moramo tak zmrevarjen lub odrezati z nožem. Celo rano — naj bo velika ali majhna — moramo z nožem izgladiti, večje pa še pokriti s cepilnim voskom; s tem onemogočimo, da bi se les na sredini rane prehitro sušil in postal

KAJ JE S SMETMI IN ODPADKI V TRSTU?

V petek popoldne je bil na sedežu Kmetijskega nadzorništva važen sestanek kmetovalcev in vrtnarjev, kjer so govorili o uporabi mestnih smeti in odpadkov. Razprave se je udeležilo približno 70 kmetovalcev. Na koncu so soglasno sprejeli tale sklep:

Kmetovalci in vrtnarji na Tržaškem so se 14. januarja t. l. skupno z zastopniki glavnih kmečkih posestev iz okolice Tržiča, Ogleja in Gradeža zbrali na sedežu Kmetijskega nadzorništva v Trstu, da bi razpravljali o novem načinu odstranitve smeti, to je s sežiganjem, kakor ga nameravajo vpeljati v Trstu. Po posvetovanju s kmetijskim nadzornikom in s prizadetimi kmetijskimi organizacijami so izrazili soglasno mnenje, da je nesmiselno uničevati gospodarsko tako važno snov kot so smeti, saj se dajo uporabiti koristno v poljedelstvu. Vsa organska gnojila, ki bi jih smeti in odpadki s primerno predelavo lahko dala, naj se uporabijo na kmetijah in vrtovih Tržaškega in bližnje Furlanije. Občinska uprava naj upošteva potrebe tukajšnjega kmetijstva ter to važno vprašanje pravilno reši.

„Kar je res in kar je pravično, to mora odsevat iz človeških besedi in dejanj, četudi je ves svet proti temu!“

(Janez Evangelist Krek)

gnil. Lepo obrezane rane lub kmalu preraste.

VINSKI KAMEN — GRAMPA IZ SODOVI!

Smo v zimskem času in kljub temu se že pojavljajo zavrelice.

Zavrelica je najhujša vinska bolezen, ker nam vino popolnoma uniči, da ni več dobro ne za kis niti za prekuhanje v žganje.

Zunanji znaki zavrelice so: vino postaja vsak dan bolj motno; če ga stresemo v steklenici, se vali med vinom neka posebna meglja; če zamašimo steklenico grlo z roko in vino stresemo, opazimo, da odhaja iz njega neki plin, ko roko odstranimo. Okus takega bolnega vina postaja vedno bolj zagaten, neprijetno grenak, raskavega okusa v grlu. Iz dneva v dan postaja slabše, končno popolnoma neužitno in takšno je tudi zdravju škodljivo.

Zavrelico povzročajo posebne kvasnice, ki se razvijajo v gnijočem drožju ali pa v sodih s starim vinskim kamnom, staro grampo. V zadnjem primeru kvasnice razkrajajo vinski kamen, ki se potem odlučuje od dog.

Ker povzročajo zavrelico navedeni vzroki, je pač jasno, da moramo te vzroke odstraniti. Da ne bo drožje začelo gniti, ga moramo čimprej odstraniti, vino moramo pretočiti. Zato pa smo svetovali v našem listu, naj se vino pretoči že v začetku decembra. Mnogi ga pa niti danes še niso; nujno jim svetujemo, da s tem delom ne odlašajo.

Se bolj pogosto kot gnijoče drožje pa povzroča zavrelico stara grampa v sodih. Glede

Sportni bregled

Zopet nova zmaga italijanskega nogometa! Torej v kratkem obdobju že druga. Mislimo na zmago nad Argentino in Belgijo, ali vendar je razlika med njima zelo velika. Prva je bila zasluzena in izvojevana na visokem nogometnem nivoju, medtem ko je druga nad Belgijo klavrna in dobljena s silo. V Barju niso niti eni niti drugi pokazali solidnega sodobnega nogometa. Javno, Belgijci niso prišli v Bari po sigurno zmago; računali so na neodločen izid in so zato v glavnem pazili na obrambo, ki je bila dobra in jih je tudi rešila občutnejšega poraza. Napad je imel dobro voljo, da bi raztegnili igro po dolžini, ali manjkala je aktivna ofenzivna pomoč krilcev, ki so bili zelo dobri v defenzivi, pomanjkljivi v ofenzivi. Enako tudi pri Italijanih. Obramba dokaj dobra, napad slab, nepovezan. Edini, ki je zadovoljil, je bil Boniperti, ki je to pot bil iniciator vseh akcij v kazenskem prostoru. Šibka točka italijanskega napada je problematični srednji napadalec Galli, ki je sicer izvrsten tehnični igralec in zanesljiv realizator, je pa na drugi strani zelo nestalen in muhast. Njegova nestalnost verjetno izvira iz nezdržnosti hitrega tempa, ki je bil v prvem polčasu nedeljske tekme znaten. Iz nedeljske tekme lahko spoznamo, kar je tudi že spoznal italijanski nogometni forum: Italija še danes nima solidne in zanesljive nogometne reprezentance.

Jugoslovanski nogometni klubi počasi zaključujejo svojo inozemsko dejavnost in se vračajo s pozitivno bilanco. Največ uspeha je imela Crvena zvezda, ki je z renomiranimi enajstoricami Južne Amerike dvakrat zmagala, v zadnjem srečanju z Independiente pa izgubila 3:0. Beograščani so že verjetno pretrujeni, BSK pa trenutno zaradi revolucije ne more v Kostariko. Sicer pa ne mo-

grampe ali vinskega kamna na dogah vedrijo še v marsikateri glavi nazori naših dedov, da grampa vinu koristi. Kdor tako misli, naj se vpraša, kaj more dati grampa vinu. Ali mu da grampa več moči ali mu izboljša okus ali pospeši čiščenje ali kaj drugega? Na vsa ta vprašanja ni zadovoljivega odgovora. Grampa vinu lahko samo škodi, zato jo je vino izločilo.

Preden nalijemo sod z vinom, moramo pogledati, kako je z grampo. Če je grampe ali vinskega kamna v sodu le tanka plast in se kristali v luči lepo svetlikajo, ni zaenkrat nevarnost prevelika, da bi se vino pokvarilo; a boljše bi bilo, če bi tudi to plast odstranili. Če pa opazimo na kakšni dogi temne pege, je to znak, da je tam že na delu glivica, ki povzroča zavrelico. Zato moramo tak sod temeljito očistiti: ostrgati grampo s strgalko, sod pa oprati s »sanatonom« ali vsaj z vrelo vodo in navadno sodo (na 10 litrov vrele vode 1/2 kg sode).

In kaj, če se je vino že začelo spreminjati v zavrelico? V tem primeru se obrni takoj na vinarskega izvedenca, ki bo pomagal, če je pomoč še mogoča, a navadno se kletarji obrnejo na izvedenca prepozno!

PERUTNINSKO PERJE — NOVA VRSTA KRME?

Perutninsko perje cenijo kot gnojilo. Vsebuje namreč 12 do 15% dušika, katerega polagoma izloča. Zato je priporočljivo kot gnojilo pri sajenju dreves in trt.

V zadnjem času pa so ga začeli uporabljati kot krmo. Najprej perje izsušijo, potem zmeljejo v moko, s katero krmijo perutnino, prašiče, zajce itd. Taka krma vsebuje precej beljakovin, predvsem pa aminovo kislino »arginin«, ki je za razvoj živali nujno potrebna.

re biti tam tako hudo, kakor piše dnevno časopisje, saj je dunajski Wacher v drugem dnevu revolucije odigral v San Jose svoj nogometni valček v prisotnosti 20.000 gledalcev. Torej ameriška revolucija ni evropska.

Jugoslovanski smučarji so se odpravili v tujino, in sicer v Anglijo alpski smučarji, v Francijo pa skakalci in tekači. Velikih uspehov ni pričakovati. Imeli so namreč samo »suhe« trening, ker snega doma ni bilo. Na Kitzbühlu so v alpskih disciplinah Jugoslovani popolnoma odpovedali. Najboljši Mulej je v slalomu zasedel šele 36. mesto, Kunčič 39., Dornik 46., Krmelj 54., Ilija 55. ter Lukanc 56. mesto. Nič čudnega. Vrhunski tekmovalci pač ne bi smeli čakati snega doma do januarja. Če je za nogometne dovolj sredstev na razpolago, bi morali biti tudi za smučarje, ki so v marsičem prikrasani.

V Ljubljani so zimsko športno dejavnost zamenjali s poletno. Ker ni snega, so se odločili za lahko atletiko v pokritem prostoru. Velika evropska mesta imajo za take prireditve primerne športne palače, v katerih gojijo vse vrste športnih panog. Ljubljana pa take palače nima, zato so prvo atletsko prireditev priredili v prostorih Triglav filma v nekdanji cerkvi sv. Jožefa. Prostor so pripravili za teke na 30 m, skoke ter mete. Omembe vreden rezultat je met krogle 14,49 m, katerega je dosegel Penko. Zares edinstvena prireditev v edinstvenem prostoru.

Jugoslovanski kolesarji, ki so spocetka slabo pričeli svojo vožnjo po Egiptu, so se močno popravili v zadnjih etapah. V peti etapi je zmagal Petrovič in je v skupni oceni na 3. mestu. Trenutno ima velike izgube na končno zmago.

V Buenos Airesu so bile v nedeljo mednarodne avtomobilske dirke. Zmagal je Argentinec Fangio na stroju znamke Mercedes. Toliko opevanih tajnosti nove Lancie pa ni bilo opaziti. Drugi je bil stroj Ferrari.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 35

Koliko trpljenja, skrbi in hudo delstev je bil ta zaklad povzročil! D'Arnot je Tarzanu priporočil, naj ga proda. Zanj so dali več kot 200 tisoč dolarjev. Poslej se mu je še bolj mudilo v Ameriko k Jani.

D'Arnot, sin bogate francoske rodbine, ni vedel, kako izkazati Tarzanu hvaležnost. Ni pozabil strašnih doživljajev med ljudožrci. Srce se mu je trgalo ob misli na bližnjo ločitev.

Tarzan si je hotel zaslužiti vožnjo čez Atlantik. D'Arnot pa tega ni hotel in naložil je precejšnjo vsoto na Tarzanovo ime in mu podaril krasen avtomobil. Poslovila sta se s težkim srcem.

Zlati »monsieur Tarzan« je bil na krovu ladje ljubljenec vseh. Nekega dne je začul krik: »Nekdo je padel v vodo!« Pritekel je in ravno še videl mladeniča, ki je zdrknil v globino. Skočil je za njim in ga rešil.

Tarzan je postal sedaj na ladji pravi heroj. Hvaležna roditelja sta po naključju poznala Janinega očeta. Tako je Tarzan zlahka našel pot do njega. Ze drugi dan se je ustavil pred Janino hišo velik avtomobil.

Esmeralda, črna služkinja, mu je odprla vrata. »To ni nihše drugi kot divji mož!« Gotovo bi po stari navadi omedlela, da ni bila preveč razburjena. Povedala mu je, »da je miss Jane odšla nekam proti severu h Claytonu.«

Ljubka Jane ni medtem pozabila svoje ljubezni iz džungle. A njeno srce je bilo v hudih stiskah. Oče je ubožal, njegovo zdravje je bilo zrahljano. Mladi, bogati Clayton jo je pa zaklinjal, naj mu postane žena.

Očetu na ljubo je sprejela Claytonovo povabilo, naj ga obišče. Občudovala ga je — a ljubezen je bila povsem drugačna reč. Treba se je bilo odločiti... Zamišljena se je sprehajala po gozdu... Mahoma je začutila v zraku dim.

Skrivnost

D^{RJA} FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

»Toda kaj je prinesel? Zlega duha? Kako duševno bolezen? Kaj je tisto? Kaj neki je?«

»Kako novo morilno sredstvo, Petric! Nekaj, kar se je porodilo v kužnem predelu Burme, ki je dom mnogočesa, kar je nečisto in kar je nerazumljivo. Naj nam nebo nakloni, da prispeva pravočasno, da rešiva Guthrieja.«

Klic Šive

Vlak je imel zamudo in ko je zavil najin taksi z waterlooške postaje ter pričel voziti navzgor proti mostu, so se oglasili iz stoterih stolpov zvonovi, ki so naznanjali polnoč; vse pa je prekašal nizek glas velikega zvona cerkve sv. Pavla.

Pogledal sem skozi okence voza tja čez reko, kjer se dvigajo visoko nad nasipom, tem krajem mnogih tragedij, luči enega največjih londonskih hotelov. Ozrl sem se proti onim stoterim zvezdastim lučkam, ki so prihajale iz neštetihih sob.

Mislil sem si, kako je vsako svetlikajoče se okno pripovedovalo, da prebiva začasno za njim kak potnik. Nad spodnjim nadstrop-

jem, polnim brbljajoče množice, so bile vrste drugih samotnih podincev, katerih vsakdo je bil svojemu sosedu v posebni celici košček skrivnosti; vsakteri pa je bil od pravega družabništva tako oddaljen, ko da njegova celica ni bila narejena med opekami Londona, marveč med skalami Hindustana.

V eni izmed tistih sobic je morda tačas spal Graham Guthrie, ne zavedajoč se, da ga zbudi klic Šive, da ga pokliče v smrt. Ko sva se približala Strandu, je Smith plačal in odslovil taksi.

»Lahko je mogoče, da je kateri doktorjev ogleduh v veži,« je dejal premišljeno, »pa bi nama vse pokvaril, če bi naju videl, da greva v Guthriejeve sobe. Prav gotovo ima poslopje zadaj vhod iz kuhinje.«

»Res je,« sem odvrnil urno. »Videl sem, da so tam razkladali tovrne vozove. Toda ali utegneva?«

»Da. Pojdi ti naprej!«

Šla sva po Strandu, pohitela proti zahodu, nato čez ozko dvorišče in njegovih stopnicah, nakar sva se obrnila. Potem sva šla sporedno s Strandom na nasipni strani okoli ozadja velikega hotela ter prišla do dvojnih vrat, ki so bila odprta. Obločnica je razsvetljevala notranjost in mnogo moških je bilo pri delu med sodi, zaboji in zavoji, ki so bili tam naloženi. Vstopila sva.

»Halo!« je zavpil nad nama mož, ki je imel belo vrhuno obleko, »kam pa hočeta iti?«

Smith ga je prijel za leht.

»Rad bi prišel v hotel, ne da bi bil opažen v veži,« je rekel.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 19. januarja si dal oz. doblj za:

ameriški dolar	636—638	lir
avstrijski šiling	23,25—24	lir
100 dinarjev	89—91	lir
100 francoskih frankov	173—165	lir
funt sterling	1660—1700	lir
pesos	21—24	lir
nemško marko	146—148	lir
švicarski frank	148—149	lir
zlato	735—740	lir
napoleon	4400—4500	lir

TEDENSKI KOLEDARČEK

21. januarja, petek: Neža — Janja
22. januarja, sobota: Vincencij — Sviloj
23. januarja, nedelja: Emercijana — Voljka
24. januarja, ponedeljek: Timotej — Miloslava
25. januarja, torek: Spreobr. sv. Pavla — Kosava
26. januarja, sredo: Polikarp — Vsevlást
27. januarja, četrtek: Janez Zlatoust — Dušana

RADIO TRST II

Nedelja, 23. januarja ob 9.00: Kmetijska oddaja. 10.00: Prenos maše iz tržaške stolnice. 11.15: Vera in naš čas. 11.45: *Oddaja za najmlajše*. 13.00: Glasba po željah. 15.30: Koncert pianista Gabrijela Devetaka. 18.00: Beethoven: Koncert št. 5. 19.00: Iz delavskega sveta. 20.30: Čilea: Adriana Lecouvreur, opera v 4 dej.

Ponedeljek, 24. januarja ob 14.00: Lahke melodijske igre pianist Franco Russo. 14.25: Jugoslovanski motivi. 19.00: Mamica pripoveduje. 20.30: Okno v svet. 22.00: Beethoven: Simfonija št. 1.

Torek, 25. januarja ob 13.00: Glasba po željah. 18.00: Delius: Koncert za violino in orkester. 19.00: Koncert tenorista Pavla Pokornjaja. 19.00: Šola in vzgoja. 20.30: Radijski oder: Hutton: Morelec, drama v 3 dej.

Sreda, 26. januarja ob 13.00: Operna glasba. 19.00: Zdravniški vedež. 20.45: Poje vokalni tercet. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Koncert violinista Karla Sancina. 22.15: Dvořák: Simfonija št. 5.

Četrtek, 27. januarja ob 13.30: Slovenski motivi. 19.00: Mamičina povestica. 20.30: Dramatizirana zgodba: Rebec: Leevenhoek. 21.30: Bizet: Simfonija v C-duru. 22.00: Glasbeno predavanje.

Petek, 28. januarja ob 13.00: Glasba po željah. 18.00: Mozart: Simfonija za violino in orkester. 19.00: Okno v svet. 20.05: Operne arije. 20.30: Tržaški kulturni razgledi. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Koncert pianistke Mirce Sancinove. 22.20: Wieniawski: Koncert za violino in orkester.

Sobota, 29. januarja ob 13.30: Parafraziranje na slovenske motive. 15.30: *Pogovor z ženo*. 16.00: Schumann: Španske pesmi. 17.00: Delius: Appalachia. 19.00: Iz delavskega sveta. 21.00: Malo za šalo — malo zares. 22.23: Debussy: Nocturni.

OBVESTILO

Tej številki prilagamo poštne položnice za mesto Trst in prosimo naročnike, naj poravnajo naročnino, ker bomo sicer prisiljeni, jim list ustaviti.

Če dobi pomotoma položnico oseba, ki je naročnino že poravnala, naj nam ne zameri.

Uprava Novega lista

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

V sredo, 19. t. m., je v Boljuncu nenadoma preminul vzorni duhovnik
in znani javni delavec

č. g. Andrej Gabrovšek

poslovodeči predsednik SKSZ

Žalostno vest naznanja svojim članom, prijateljem in tržaškim Slovincem
Izvršni odbor SKSZ v Trstu.

V Trstu, 19. januarja 1955

Dne 19. t. m. je šel po večno plačilo

č. g. Andrej Gabrovšek

soustanovitelj in velikodušni podpornik Novega lista.

S hvaležnostjo se ga bomo vselej spominjali.

Trst, 19. januarja 1955

Uredništvo in uprava
Novega lista

»Prosim, ali mi hočete pokazati pot?«

»Tukaj...« je pričel moški zijajoč v Smitha.

»Ne izgublajte časa!« je zarohnel prijatelj z glasom oblasti, ki ga je znal tako dobro uporabiti. »Gre za življenje in smrt. Vodite, pravim!«

»Policija, sir?« je vprašal mož vljudno.

»Da,« je odvrnil Smith. »Brž!«

Brez odlašanja je šel zdaj najin vodnik na pot, naju vodil mimo umivalnic, kuhinj, pralnic in strojarne, potem pa dalje skozi skrivnostne hodnike, o katerih gostje zgoraj ničesar ne vedo, ki pa z vsem svojim ustrojem pripomorejo k razkošju te palače. V drugem nadstropju smo na stopnišču srečali nekega moža, kateremu naju je vodnik predstavil.

»Veseli me, sir, da vas dobim. Tu sta dva gospoda s policije.«

Mož naju je pogledal z dvomljivim smehljajem. »Kdo sta?« je vprašal. »Menda nista iz Scotland Yarda?« Smith je potegnil iz žepa posetnico in jo ponudil govorniku. »Ako ste vi hotelski detektiv,« mu je pri tem rekel, »vodite naju nemudoma k Mr. Grahamu Guthrieju!« Moški je takoj spremenil svoje ponašanje, ko je prečital posetnico.

»Oprostite mi, sir,« je ponižno dejal, »toda seveda nisem mogel vedeti, s kom govorim. Mi vsi imamo navodila, da vam nudimo vsako možno pomoč.«

»Ali je Mr. Guthrie v svoji sobi?«

»Že nekaj časa je, sir. Vi hočete neopazno k njemu? Pojdite tod! V dvigalo lahko gremo v tretjem nadstropju.«

Tako smo nadaljevali z našim novim vodnikom. V dvigalu je vprašal Smith: »Ali ste nocoj opazili tu okrog kaj sumljivega?«

»Sem!« se je oglasil vznemirljiv odgovor. »Saj prav zato ste me našli na tem mestu. Moje navadno mesto je spodaj v veži. Toda okrog enajstih, ko so ljudje jeli prihajati iz gledališča, sem nekako imel vtis, da je nekdo ali nekaj smuknilo mimo mene skozi množico — nekaj, kar ni imelo v hotelu nič opraviti.«

Izstopili smo iz dvigala.

»Ne razumem vas docela,« je dejal Smith. »Ako menite, da ste opazili, da je nekaj vstopilo, ste si vendar morali ustvariti bolj ali manj jasen vtis o tem.«

»Saj vprav to je na stvari smešno,« je odvrnil mož nejevoljno. »Tega nisem! Toda ko sem stal na vrhu stopnic, bi bil prisegel, da se je nekaj plazilo zadaj za družbo dveh dam in dveh gospodov.«

»Kak pes, na primer,«

»Meni se ni zdelo, da bi bil pes, sir. Kar koli je bilo, ko je družba šla mimo, ni bilo videti ničesar. Vedeti pa morate, da kar koli je bilo, ni prišlo noter skozi prednja vrata. Poizvedoval sem povsod, toda brez uspeha.« Nenadoma je prenehal. »Št. 189 — vrata Mr. Guthrieja, sir.«

Smith je potrkal.

»Halo!« se je oglasil zamolkel glas, »kaj želite?«

»Odprite vrata! Ne odlašajte, je zelo važno!«

Obrnil se je k hotelskemu detektivu.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)